

Miret i S., *El més antic text lit.*, 8n.), «si ego, predicus Ermengaudus, fecero *acapte*, de Alfagib vel de Almudàfar, de terras, de ista hora in antea predictus Raimundus comes habeat terciam partem de ipsas terras», 1063 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 20), «si, de 4 en 4 ayns almeyns, no les lauraven --- lo senyor rey pusca donar *ad accapte*, ad altre, --- les dites terres --- a cuy o quals se volrà», ross., a. 1313 (*RLR* XXIX, 67) i en un altre semblant de 1318 (ib. XXXII, 159), i no solament era de terres, sí d'altres productes de la pa-¹⁰ gesia: «los *acaptés* dels bacons a obs d'edificar la Torra de les Medes» a. 1441 (Caretà, *Barbr.*, p. 457).

Mentre que avui la mateixa forma s'usa però en val. i restringida al valor de 'mendicitat', en què el cat. central (pel procés complex definit a dalt) n'ha fet la ¹⁵ *capta*: «queda coixo y manco, y se tirà del tot al *acapte*», MGadea (*T. del Xè* I, 54, 193). Amb la terminació mig-sàvia provinent de *-eri* per metafoia, *-ERIUM* (com en *crestiri* = *clisteri*, *batestiri* = *batis-teri*, *captiveri*, *asceteri*, etc.): «com la ciutat haja començat de tenir olorotge en lo çembori de la Seu de Barchinona, que sien membrats de fer lo *acaptiri*», doc. Bna., a. 1392 (CaCandi, *MiscHiCat.* II, 229); *acaptiri* també 1585 (*CoDoACA* VIII, 483), i aquest és el nom que donaven, a. 1406, a l'acapte que feien els monjos de Sinà saquejats per Tamerlan (Rubí, *Diplomatari Or. Cat.*, 713); *captiri* Belv., Lab. *Captar* [Belv.], veg. *acapte*. *Captació*. *Captador* [Belv.]. *Captaire* [escr. Renaix.; no encara Lab., Belv.]. *Captor*. *Captura* [1584, 1695, Lacav.; *DT.*, 1758], ll. *cap-³⁰tura de capere* 'acció d'agafar'; *capturar* [1585; Lacav.]. *Capció* ant. [1439], pres del ll. *captio*, *-onis* 'acció d'agafar'; *capcional*; *capcions* [1695, Lacav.], pres del ll. *captiosus* id.; *capciositat* [fi S. XIV, Eiximenis].

Recaptar [c. 1240-50] començà per significats molt pròxims als d'*acaptar*, 'obtenir, adquirir, proporcionar-se', sovint amb tirada *cap* a la idea de l'arreplega de recursos: «del feït del comte de Foix cuidam *recaptar* tot bé» en un doc. parlarès d'aquella data (Vi-⁴⁰lamur, entre 1230 i 1257, PPujol, *Docs. Vg. Diòc. Urg.*, 13.7); encara modernament en el Ross. corre el mot (pron. generalment *ʔəkəddá*) aplicat a producció campestre, de vegades aplicat al «botí» tret de les flors i espigues per animals: «te'n vas, com fa l'abella / *recaptar* per l'hort i pel prat»; el substantiu post-verbal, ja en Muntaner, però així com avui s'acosta tant a la idea de 'replega de menjar, béns, etc.' i arriba a designar les provisions, la base semàntica resta encara més vaga llavors 'provisió de forces' (que també són recursos), de manera que «lo megaduc lexà en cascun loc bon *recapte*» s'hi ha concretat, em sembla, en el sentit de 'guarnició defensiva' (més que no pas «mitjans de defensa», Casac., § 209, VI, 39.16); en general és, molt ampleament, 'recursos, provisió': «no ha *recapte* algú ne al menjar de ---» en un doc. barceloní de 1407 (Caretà, *Barbr.*, s. v. *tesoreria*); «jo me só vist ab lo Pare Fray Francisco, qui era duch de Gandia, per veure si poríem fer un colegi d'estos --- a exa illa, i em promet que sí aquí tenen cosa certa y

casa per axò, que ells hi entendran en *dar-hi recapte*» a. 1599, en el mall. Nicolau de Pacs (Bover, *BiEscr.-Bal.* II, 77).

I així és com avui ha quedat en el Principat per dir 'provisions de menjar' (sobretot les que un s'emporta a fora): «dit hostal de Garrofer, a més de pa-⁵ rèixer bé per la blancura de ses parets, se'n porta los més dels passatgers per lo bon tracte de sos hostalers en quant a llit y vianda, pues hi ha bona carn, bon pa y vi, *recapte* per las cavalgades y axí de lo demés», B. de Maldà, *Excursions*, p. 98. En alguns romanços *arrecaptar* i fins *recaptar* sembla més aviat nova formació amb el sentit de 'donar recapte d'alimentació': «—sabrieu un hostalé? / —aneu a casa ma sogra: allí solen replegar / que tots els bons cavalleros allí *arrecap-¹⁰ten* molt bé», MilàF, *Romlo.*, 234C34, en el 243.4 la partera es plany que «sí a casa ma mare fos, / seria ben *recaptada*» (però és a casa de la sogra: la versió E ho reemplaça per *ben governada*, però observem que això en l'ús rústic antic no vol dir el que sembla sinó 'ben alimentada', id., id., 243.6).

Captiu, forma refeta per influència ll. sobre les antigues *catiu* i *caitiu*: provinents del ll. CAPTIVUS 'captiu, presoner', que deriva directament de CAPTUS part. de CAPERE 'agafar' [fi S. XIII, Desclot, Lull, *VidesR.*, etc.].² Antigament es troba certament ja el sentit etimològic, en Lull també: «un sarrahí --- fo menat en la terra dels crestians hon estech longament *caytiu*» (*Merav. NCl.* IV, 270) i en la forma *catiu* en dóna amb aquest sentit tres en Eiximenis i cinc en Joanot Martorell el *DBal.* I amb aquesta forma i aquest sentit resta encara viu en la memòria del poble de les Illes: hi ha una *Cova des Caius* molt coneguda a la costa de l'illa de Cabrera (o a la de Mallorca allí enfront, 1968); a Eivissa es cantava encara una molt divulgada cançó popular: «*kətiwét*, bon *kətiwét*, / si tu *vulgésez ená* ---» (IMacabich, 1963). I substantivant-se *catiu* s'usava ésser en *catiu* o *treure de catiu*, que ja trobem, p. ex. en Lull (*Blanq.*, *NCl.* II, 91.8).

Aquest significat es canvia llavors també en 'malaventurat, trist, desgraciat': «oy, las, *caytiu*! què't val dejunar ---?», Lull (*Merav.*, *NCl.* II, 58); «A, *cativa* yo! E com és mal esmerçada la mi' amor en tu!», *Curial* (*NCl.* I, 33) que per tant no hi ha cap necessitat de mirar com a italianisme, i vegeu-ne d'altres d'aquest sentit en el glossari de les *VidesR.* I després d'allí es passa a 'dolent, malvat': «O *caytiu* ublidat! — dix lo Segon Manament», *Blanq.* (*NCl.* I, 210.10), «Oy, *caytiva* femna, foylla peccadora», *Merav.* (*NCl.* III, 78). La variant *catiu* la tenim no sols en Eiximenis (*D. Comp.*, 313), i ja algun cop en les *VidesR.* (f° 2), sovint en Lull, el *Tirant*, etc.

Caytiu apareix també en forma dominant en les ³⁵ *VidesR.*, en Lull, i molt sovint en el bon ms. de Desclot (llista en l'ed. Coll, *NCl.* v, 219). La seva explicació és controvertida,³ jo em decanto a creure en una pronúncia celtitzant (-PT- > *bt* és normal en britònic, etc., i recordem que PS > KS, també cèltic, va restar normal en cat. i gallo-romànic), acceptada excepcional-